

DEN 16 NOVEMBER 2018

**SFI-UNDERVISNING FÖR
FASTIGHETSSKÖTARSTUDERANDE**
SPRÅKUTVECKLING, BETYG OCH ANSTÄLLNING

Paulina Lundkvist

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Utbildningens bakgrund, målsättning och karaktär.....	3
Utbildningens struktur.....	3
Elever	4
SFI-undervisning	4
Språkutveckling.....	6
Språkutveckling för elever på spår 1	6
Språkutveckling för elever på spår 2	6
Språkutveckling för elever på spår 3	7
Allmänna tendenser gällande språkutveckling.....	7
Betyg i SFI-kurser.....	9
Betyg i yrkesämnen	10
Anställning under och efter studier	10
Samband mellan språknivå och anställning.....	11
Projektets mål och utfall.....	12
Avslutning och rekommendationer	13

Sammanfattning

Av framställningen i detta dokument framgår att en SFI-utbildning integrerad med yrkesämnen för fastighetsskötare genomfördes i ett samarbete mellan Lernia och Komvux Malmö SFI mellan november 2017 och november, 2018. Utbildningens primära mål var att deltagande elever skulle få en anställning som fastighetsskötare efter utbildningen. Utbildningens sekundära mål var att deltagande elever skulle klara de i utbildningen ingående gymnasiekurserna samt kurs C och D för SFI.

16 elever påbörjade utbildningen i november, 2017. 12 elever slutförde utbildningen i november, 2018. Två avbrott gjordes av personliga skäl. Ett avbrott gjordes av privatekonomiska skäl. Ett avbrott gjordes på grund av missnöje med utbildningen.

Spår 1, 2 och 3 var representerade vid utbildningens uppstart. Ingen elev på spår 1 fullföljde utbildningen. Majoriteten av eleverna på utbildningen tillhörde spår 2.

De flesta av yrkeslärarna var villiga att integrera SFI i sina kurser. Olika kurser och spår på SFI kunde relativt lätt integreras med varandra. Stora delar av SFI, men inte allt, gick att integrera med yrkesämnen. Kursmoment som inte kunde integreras med innehållsämnen behandlades sällan. Flertalet elever fick otillräcklig undervisning i kursmoment som behandlades sällan.

Ordförråd, idiomatik, talspråkligt flyt samt hörförståelse var områden som utvecklades väl hos eleverna över lag. Grammatisk processbarhet samt (grammatisk) muntlig förmåga var områden som utvecklades väldigt långsamt hos eleverna över lag. Majoriteten av eleverna utvecklade något som kan liknas vid ett pidginspråk. Det verkar krävas SFI-lärlädd undervisning för att utveckla språkliga strukturer och grammatisk processbarhet.

Elever som vid utbildningens uppstart nått långt i sin språkutveckling, var de som utvecklades mest i sitt språk under året (2D, 3D och i viss mån 3C). Elever som inte nått lika långt i sin språkutveckling vid utbildningens uppstart, utvecklades mycket långsamt under året (1C, 1D, 2C och i viss mån 3C). Ett omfattande inflöde med begränsat stöd i övrigt verkar vara gynnsam för språkutvecklingen främst om denna först har nått en viss (relativt hög) nivå.

6 av 16 elever blev klara med SFI. 8 av 16 elever avancerade minst en SFI-kurs. 12 av 16 elever klarade de i kursen ingående gymnasiekurserna. 9 av 16 elever fick anställning efter studierna varav två genom Jobb Malmö. Det verkar inte finnas något samband mellan språknivå och anställning efter studierna.

Rapporten avslutas med rekommendationer om framtida satsningar.

Utbildningens bakgrund, målsättning och karaktär

En yrkesutbildning till Fastighetsskötare med integrerad SFI-undervisning startades upp i november 2017. Utbildningen var förlagd på Lernia, men SFI-undervisningen genomfördes i Komvux Malmö SFI:s regi. Yrkesundervisningen bestod av gymnasiekurser, men utbildningen som helhet var inte en gymnasieutbildning och därmed inte studiemedelsberättigad (csn). Projektet avslutades den 2 november 2018.

Projektets primära mål var

- Att de elever som gick utbildningen skulle få en anställning.

Sekundära mål var

- Att eleverna skulle klara de i utbildningen ingående gymnasiekurserna.
- Att eleverna skulle klara SFI.

Ambitionen med undervisningen i projektet var att den skulle karaktäriseras av att all SFI-undervisning skulle kunna betraktas som yrkesundervisning och att all yrkesundervisning, på samma sätt, skulle kunna betraktas som SFI-undervisning.

SFI-lärare var jag som sitter vid tangentbordet, Paulina Lundkvist, som har flerårig erfarenhet av SFI och har arbetat med spår 1, 2 och 3.

Utbildningens struktur

Utbildningens två första veckor bestod av en så kallad introduktionskurs. Under dessa veckor fanns ett överintag på elever, och syftet med veckorna var att välja ut de elever som skulle fortsätta utbildningen.

Tio fastighetsbolag hade valt att delta i projektet och att erbjuda praktikplatser till eleverna. Var och en av eleverna intervjuades av vart och ett av företagen, och därefter angav företagen vilka elever de kunde tänka sig att erbjuda en praktikplats. Platserna fördelades mellan sexton av eleverna medan övriga fick avsluta tiden på Lernia efter de två veckorna. De sexton påbörjade sin faktiska utbildning i december, 2017.

Eleverna gick ut på sin första praktik i januari, 2018. Till en början bestod praktiken av en heldag i veckan, men den utökades efter en månad till två heldagar i veckan. Under juli månad praktiserade eleverna på heltid, och från augusti till och med utbildningens avslut praktiserade de på heltid under tre dagar i veckan.

Elever

SFI-gruppen bestod av elever som studerade på kurs C och D på spår 1, 2 och 3.

Vid utbildningens uppstart (december, 2017) fanns två elever som studerade på spår 1 i gruppen (en på kurs C och en på kurs D). Båda dessa elever avbröt utbildningens under dess gång (i februari, 2018 respektive april, 2018). Den ena eleven avbröt studierna på grund av byte av bostadsort med begränsade pendlingsmöjligheter som följd, och den andra eleven avbröt med anledning av en familjetragedi. Med andra orden hade ingen av avbrotten att göra med progression eller brist därpå.

En majoritet av eleverna på utbildningen studerade på spår 2. Vid uppstarten i december 2017 utgjorde nio elever denna majoritet, av vilka fem elever studerade på kurs C och fyra på kurs D. En elev (på kurs D) avbröt utbildningen i mars, 2018, och uppgav då privatekonomiska skäl för sitt avbrott.

I december 2017 fanns i gruppen fem elever på spår 3, av vilka två elever studerade på kurs C och tre elever på kurs D. I maj 2018 avbröt en av eleverna på kurs D sin utbildning. Han angav som skäl att han inte tyckte att han passade för fastighetsskötaryrket samt att han inte kände sig väl bemött på sin praktikplats. Detta avbrott är det som måste anses vara mest anmärkningsvärt, då det har att göra med utbildningen snarare än med privata skäl.

SFI-undervisning

SFI-undervisningen genomfördes integrerad i annan verksamhet på flera sätt: med yrkesämnena, i form av språkpraktik samt genom integrering mellan kurser (kurs C och D) samt spår (spår 1, 2 och 3).

Inledningsvis var det en utmaning att i samråd med yrkeslärarna hitta ett gemensamt synsätt kring hur undervisningen skulle organiseras. Delvis kan detta förklaras av synen på SFI som ett språkstöd och inte som kurser med eget innehåll och egna kunskapskrav. Efter hand som detta blev tydligare, blev det dock allt lättare att integrera SFI-kurserna med andra kurser. Dock dök problemet upp på nytt i varje nytt samarbete som jag ställdes inför. I de allra flesta fall landade de inledande missförstånden i fungerande samarbeten, men det förekom också att lärare inte var beredda att integrera SFI i sina kurser.

Med lärare där ett fungerande samarbete kunde upprättas kunde kursinnehåll från SFI som fakta, beskrivningar, instruktioner, föreskrifter, redogörelser av olika slag samt lässtrategier integreras med det stoff som för tillfället behandlades i yrkesämnena. Svårare var berättande texter, argumenterande texter och nyheter, och detta behandlades därför sällan och eleverna fick därmed inte heller lika omfattande stöttning i detta.

Då en stor del av elevernas utbildning var praktikförlagd, måste en ansenlig del av praktiken ses som språkpraktik och praktik inom ramen för SFI. Elevernas praktikhandledare ute på företagen var de som i första hand hade möjlighet att stötta eleverna i deras språkutveckling på

praktikplatsen. Jag stöttade handledarna i detta främst på två sätt: genom handledarträffar och genom praktikbesök.

Viktigast var förmodligen de två handledarträffar som arrangerades på vilka handledarrollen, bedömning och det att stötta någon språkligt diskuterades. Handledarnas möjlighet att sinsemellan utbyta erfarenheter upplevde jag som betydelsefull för deras förhållningsätt till elevernas språkbehärskning och -utveckling.

Också när jag träffade elever och deras handledare på arbetsplatser diskuterades olika roller i att eleven kunde utvecklas språkligt. Här var det dock, upplevde jag, lätt att diskussionen om språket delvis fick stryka på foten i relation till elevens yrkesmässiga utveckling.

En stor utmaning i förhållande till elevernas praktikplatser var att försöka hitta vägar runt olika attityder till språkbehärskning – till vad som är ”en bra svenska”. En av mina starkaste elever fick exempelvis sin språkbehärskning ifrågasatt, eftersom han inte förstod uttrycket ”Vilken cirkus!”. Uppfattningen jag fick, var att många företag föreställde sig att ”färdig med SFI” betyder ”att behärska svenska på samma sätt som någon som har svenska som modersmål”. Min bild är att det också var detta som många av företagen tänkte på när de pratade om eleverna som ”anställningsbara” eller inte.

Ett annat attitydproblem var att få företagen att förstå att praktiktiden var en del av elevernas SFI-undervisning och -utbildning. Ett extremuttryck för detta var när ett företag inte accepterade att antalet praktikdagar utökades från en till två dagar i veckan, och då inte välkomnade sin elev den extra dagen, med motiveringen att eleven ”behöver lära sig bättre svenska först”. Eleven blev sittande hemma den extra dagen tills han kunde få hjälp att bli omplacerad på ett annat företag. Exemplet är som sagt ett extremfall, men föreställningen – att eleverna skulle lära sig svenska i skolbyggnaden – uppfattade jag som genomgående.

I skolbyggnaden ägnades väldigt lite tid åt ”ren SFI”, det vill säga åt SFI som inte var integrerad med något yrkesämne. Ansvar för språkinläringen låg därför också på yrkeslärarna, och detta fungerade – som nämnts – allt bättre med tiden. Tiden för träning av vissa SFI-kursmoment samt språkliga färdigheter – till exempel grammatik – fick däremot stryka på foten. Tiden räckte helt enkelt inte till också till detta, vilket fick konsekvenser för vilken typ av språk som eleverna utvecklade (se resonemang under ”språkutveckling” nedan).

Vid de tillfällen då ”ren SFI” ändå genomfördes var undervisningen likväl integrerad: spår 1, 2, 3 samt kurs C och D. Det är en utmaning, men det går att planera för att elever från olika spår stöttar varandra. Problemet med att integrera kurs C och D är dock litet i klassrummet; stora delar av kurserna är identiska i sitt innehåll; det som till största del skiljer är dem åt är den nivå på vilken eleven ska prestera. *Undervisningen* kan vara densamma.

Språkutveckling

Språkutveckling för elever på spår 1

De förmågor som de båda eleverna på spår 1 främst utvecklades i fram till sina respektive avhopp var de som vi mest frekvent tränade i gruppen under den skolförlagda tiden, i klassrummet: förståelse för beskrivningar (fakta), information (upplysningar) och instruktioner, att skriva redogörande och beskrivande texter (praktikrapporter och faktatexter) samt att använda lässtrategier vid läsning av faktatexter. Eleverna kunde här med framgång, som stöd för den egna utvecklingen, använda den återkoppling som de hade fått på en mängd likadana eller snarlika uppgifter.

För förmågor som tränades mer sällan i gruppen (på grund av svårigheten att integrera dem med yrkesämnen) – såsom berättande och argumenterande texter – var utvecklingen mer modest. Detta beror troligtvis på att de stödstrukturer som skapas genom att de just upprepas ofta, inte på samma sätt fanns att falla tillbaka på för eleverna här.

Min bedömning är att en liknande observation kan göras med avseende på praktikens roll i spår 1-elevnas språkutveckling. I samtal med de två elevernas praktikhandledare framkom, i båda fallen, att eleverna ansågs vara ”bra på att jobba” (underförstått ”praktiskt”), men att de i stort sett tillbringade sina dagar i fullständig tystnad. De båda handledarna uttryckte frustration över detta, men ansåg i båda fallen att problemet skulle åtgärdas ”i skolan” (underförstått ”i skolbyggnaden, av lärare”).

Mitt antagande är att tillräckliga stödstrukturer för att möjliggöra språkutveckling, i spår 1-elevnas fall, saknades på praktikplatsen. (En sådan stödstruktur skulle till exempel kunna ha varit handledare som behärskade elevernas modersmål.) Utan tillräcklig stöttning har jag svårt att se hur denna typ av praktik ska kunna vara gynnsam för språkutvecklingen hos elever med kort skolbakgrund. Spår 1-eleverna lärde sig av frekventa uppgifter i skolan, där stödet fanns – inte av praktiken, där det inte fanns.

Språkutveckling för elever på spår 2

Liksom spår 1-eleverna gjorde flera av spår 2-eleverna störst framsteg inom de områden som tränades mest i gruppen. Där eleverna fick mindre stöd varierade prestationen mycket. Samma sak gäller huruvida praktiken var gynnsam för elevernas språkutveckling: somliga kunde själva se och använda sig av det stöd som fanns för att språkutveckling ska ske. Andra kunde det inte.

Värt att lägga märke till är en skillnad mellan spår 2-elever som befann sig på kurs C (2C) respektive kurs D (2D). Min uppfattning är att 2D-eleverna utvecklades snabbare än eleverna i en vanlig SFI-grupp, medan 2C-eleverna utvecklades långsammare. Förmodligen har detta att göra med vilken typ av stöttning som krävs i olika faser av lärandet; med de flesta språkliga strukturerna på plats har eleverna att utveckla ordförråd och idiomatik, och ett omfattande inflöde verkar ha gynnat detta. Däremot verkar inte det omfattande inflödet ha räckt för att just utveckla språkliga strukturer: till detta krävs undervisning.

En intressant iakttagelse som gällde för de flesta av spår 2-eleverna var att de utvecklades betydligt snabbare skriftligt än muntligt. Detta är i och för sig inget ovanligt, men jag upplevde skillnaden större än i andra grupper. En gissning kan vara att många av eleverna utvecklade ett bra flyt i sitt tal genom praktiken – ett flyt som inte lika stor andel elever i andra grupper har. Med flytet får korrektheten stryka på foten om det språkliga processandet inte är där. Skrift kan däremot vägas mot grammatiska principer även om man egentligen inte kan processa dem ”spontant”. Tyvärr stannade många av eleverna på en förhållandevis basal nivå på grund av att tiden för muntlig stöttning prioriterades bort till förmån för annan undervisning och praktik (se också avslutande resonemang nedan).

Språkutveckling för elever på spår 3

Min uppfattning är att de tre elever som var inskrivna på 3D vid kursens uppstart, var de som bäst gynnades av utbildningens form och upplägg: de hade kommit tillräckligt långt i sin språkutveckling för att inte behöva omfattande stöttning (se resonemang nedan), och de hade tillräckligt bra strategier för att kunna ta till sig av de moment som sällan behandlades i gruppen.

De två eleverna på 3C hade behövt mer stöttning i att processa grammatiska strukturer än vad tiden för riktad undervisning av detta slag tillät, men det talspråkiga flytet utvecklades väl. Båda eleverna gick under årets gång vidare till D-kursen, men knappast med bravur: den ena eleven erhölet ett D-betyg, medan den andra knapphändigt uppnådde kraven för E. Jag menar att resultatet hade kunnat bli ett annat om de hade fått mer stöd i sin inläring.

Allmänna tendenser gällande språkutveckling

Det som utvecklades väl hos de flesta eleverna, med praktiken som stöd, var hörförståelse, talspråkligt flyt, ordkunskap samt behärskningen av idiomatiska uttryck.

Till en början överskattade jag den roll som praktiken kunde ha för elevernas utveckling i det muntliga språket. Jag tog för givet att det stora inflödet skulle vara nog för att stötta elevernas deras utveckling, om jag samtidigt stöttade eleverna vid skrivandet av texter. Detta visade sig emellertid vara fel.

Förmågan att processa grammatisk information vid tal verkade inte utvecklas alls innan jag började stötta eleverna i anpassade, muntliga övningar. Tiden till den här typen av övningar var dock väldigt knapp, och många av eleverna stannade därför på en väldigt basal nivå utbildningen igenom. Intressant är dock att många elever under utbildningens gång blev bättre på att processa motsvarande information skriftligt. Tid för skriftliga övningar fanns avsatt i skolan i en helt annan utsträckning än för muntliga övningar. Slutsatsen som kan dras är därmed att eleverna behöver ett omfattande stöd såväl muntligt som skriftligt i skolan; ett stort språkligt inflöde på en praktikplats är inte tillräckligt.

En mycket stor del av SFI-undervisningen i klassrummet ägnades åt tillägnandet av strategier för att förstå faktatexter; detta var nödvändigt för att eleverna överhuvudtaget skulle kunna tillägna sig informationen i yrkesämnena. De flesta eleverna blev också ytterst skickliga på sådana lässtrategier. Likaså blev många elever skickliga på strategier för att göra sig förstådda muntligt i samtal med yrkeslärare och handledare. En baksida med denna goda behärskning av strategier är ett minskat behov av djupare förståelse av texter samt av ett nyanserat och korrekt sätt att uttrycka sig. Man kan se det som att eleverna snabbt utvecklade bra ”överlevnadsverktyg” men att det sedan blev en utmaning för dem att överge dessa till förmån för mer funktionella sådana.

Allt detta sammantaget – bra flyt, stort ordförråd, god hörförståelse och goda språkliga strategier i kombination med ett mycket begränsat grammatiskt processande – innebär att de elever som inte nått tillräckligt långt i sin språkutveckling innan de påbörjade utbildningen utvecklade något som kan liknas vid ett Pidginspråk, dvs ett funktionellt överlevnadsspråk som lånar ordförråd från ett språk (svenska i det här fallet), men inte använder sig av språkets grammatik. Ett sådant språk kan förvisso uppfylla ett kommunikativt syfte, men det går inte att klara SFI-kurserna C och D med ett sådant språk.

Betyg i SFI-kurser

Resultat på individnivå

Elev	Spår	December, 2017	November, 2018	Anmärkning
Elev 1	1	Kurs C	-	Avbrott, februari (2018). Utskriven.
Elev 2	1	Kurs D	-	Avbrott, april (2018). Utskriven.
Elev 3	2	Kurs C	Kurs C	
Elev 4	2	Kurs C	Kurs C	
Elev 5	2	Kurs C	Kurs D	Nationellt prov, september (2018)
Elev 6	2	Kurs C	Kurs D	Nationellt prov, september (2018)
Elev 7	2	Kurs C	Kurs D	Nationellt prov, mars (2018)
Elev 8	2	Kurs D	-	Avbrott, mars (2018) Utskriven
Elev 9	2	Kurs D	Kurs D	
Elev 10	2	Kurs D	Klar med SFI	Nationellt prov, oktober (2018)
Elev 11	2	Kurs D	Klar med SFI	Nationellt prov, oktober (2018)
Elev 12	3	Kurs C	Kurs C	
Elev 13	3	Kurs C	Klar med SFI	Nationellt prov, mars (2018) Nationellt prov, oktober (2018)
Elev 14	3	Kurs D	Klar med SFI	Avbrott, maj (2018). Utskriven med betyg.
Elev 15	3	Kurs D	Klar med SFI	Nationellt prov, oktober (2018)
Elev 16	3	Kurs D	Klar med SFI	Nationellt prov, oktober (2018)

Resultat, spår

	Inskrivna vid uppstart	Inskrivna på kurs C vid uppstart	Inskrivna på kurs D vid uppstart	Inskrivna vid avslut	Inskrivna på kurs C vid avslut	Inskrivna på kurs D vid avslut	Avancerat minst en SFI-kurs under utbildningen	Avbrott	Klara med SFI vid avslut
Alla	16	8	8	12	3	4	8 (50%)	4 (25%)	6 (38%)
Spår 1	2	1	1	0	0	0	0 (0%)	2 (100%)	0 (0%)
Spår 2	9	5	4	8	2	4	5 (56%)	1 (11%)	2 (22%)
Spår 3	5	2	3	4	1	0	4 (80%)	1 (20%)	4 (80%)

Av de 16 elever som påbörjade utbildningen i december, 2017, avslutade 12 densamma. 6 av eleverna var klara med SFI vid avslut. 8 hade avancerat minst en SFI-kurs.

Ingen av eleverna på spår 1 avslutade utbildningen, avancerade någon SFI-kurs eller blev klara med SFI. 8 av 9 elever på spår 2 avslutade utbildningen. Drygt hälften avancerade minst en SFI-kurs, och drygt en femtedel blev klara med SFI. På spår 3 avslutade 4 av fem elever utbildningen. Fyra femtedelar avancerade minst en kurs under utbildningen (en elev avancerade två kurser). Fyra femtedelar blev klara med SFI.

Utbildningen tycks alltså bäst ha gynnat språkutvecklingen för elever på spår 3, därefter för elever på spår 2 och minst för elever på spår 1.

Betyg i yrkesämnen

Samtliga elever klarade kunskapskraven för samtliga av de gymnasiekurser i yrkesämnen som ingick i utbildningen. Träningen av strategier, integreringen med SFI samt praktik fungerade alltså som ett gott recept sett utifrån perspektivet tillägnande av yrkeskunskap – dock, som nämnts, på bekostnad av framsteg inom SFI.

Anställning under och efter studier

Gruppen bestod av 12 elever i slutet av juni månad, 2018. Fem av dessa elever hade skrivit avtal om längre eller kortare ferieanställningar.

Vid utbildningens avslut bestod gruppen fortfarande av 12 elever. 9 av dessa hade skrivit avtal om längre eller kortare anställningar. Två av dessa anställningar var ej inom fastighetsbranschen, utan anordnades genom Jobb Malmö.

Samband mellan språknivå och anställning

Ferieanställning, språknivå

	Alla	Kurs C	Kurs D
På kursen inskrivna elever i juli	12	5	7
Ferieanställning	5	3	2

Anställning efter studier, språknivå

	Alla	Kurs C	Kurs D	Klara med SFI
På kursen inskrivna elever vid avslut	12	3	4	5
Anställning	9	3	3	3

Anställning efter studier, språkutveckling

	Alla	Elever som började och slutade på samma SFI-kurs.	Elever som avancerade minst en kurs under utbildningen.
På kursen inskrivna elever vid avslut	12	4	8
Anställning	9	3	6

Det verkar inte finnas något samband mellan språknivå och jobbchanser. Två elever som vid årets slut bara kunde processa ytterst enkel grammatisk information fick anställning medan elever som kunde processa betydligt mer grammatisk information och dessutom hade ett bra flyt – dvs. elever som skulle ha blivit klara med SFI långt tidigare om jag inte hade hållit kvar dem på kursen – inte hade några utsikter till jobb med hänvisning till bristande språkförmåga.

Utsikter till jobb verkar alltså ha mer vara en fråga om huruvida den aktuella arbetsgivaren har tolerans för olika sätt att tala och förstå svenska än om faktisk språkbehärskning hos eleven. Möjligtvis kan det dock finnas ett visst samband mellan det att *utvecklas* i språket och jobbchanser, men på det stora hela verkar det mest handla om turen att ha hamnat på en viss praktikplats.

Projektets mål och utfall

Mål: Eleverna ska få jobb.

Utfall: 9 av de 16 som påbörjade utbildningen erhöll anställning i någon form.

Mål: Eleverna ska klara de i kursen ingående gymnasiekurserna.

Utfall: De 12 (av 16) elever som slutförde utbildningen klarade samtliga av de i utbildningen ingående gymnasiekurserna.

Mål: Eleverna ska klara SFI.

Utfall: 6 av de 16 elever som påbörjade utbildningen blev klara med SFI.

Avslutning och rekommendationer

Det kan ur rapporten skönjas att elever som ligger på en högre språknivå i början av kursen, också är de som utvecklas mest i sitt språk under året. Det verkar alltså krävas att grundläggande språkliga strukturer är på plats för att det ska vara riktigt gynnsamt för språkutvecklingen att ha den typ av språkbildning med väldigt lite (renodlad) SFI-undervisning, som det här har varit fråga om.

En lösning skulle kunna vara att ha som antagningskrav att eleverna ska ha påbörjat kurs D vid utbildningsstart. Alternativt skulle elever på kurs C kunna ha färre antal timmar praktik i veckan, och då ha specifik språkundervisning utöver gemensam tid med D-elever på lektioner där SFI och yrkesämnen integreras. Ytterligare en annan lösning skulle kunna vara att helt enkelt förlänga utbildningen. Klart är i alla fall att något måste göras för att tillgodose det stöd som C-elever behöver.

Vad gäller möjligheten till integrering behövs en längre startsträcka för att få SFI-lärare och yrkeslärare att sätta sig in i varandras kurser samt för att få den andra parten att förstå vad dennes ämne handlar om. Också lärare behöver tid och stöttning. Därutöver behövs att undervisningstid avsätts för SFI som inte är integrerad för att kunna ge mer ”riktad” stöttning till eleverna. Det går inte att blunda för tendensen att många elever i utbildningen tyckte stanna i ett interimsspråk som ligger långt från målspråket och som är kraftigt grammatiskt reducerat på ett sätt som kan liknas vid ett pidginspråk.

Elevernas handledare har i de flesta fall varit ett utmärkt stöd för eleverna i deras utveckling av yrkesspecifika förmågor, men handledarna är inga språkexperter och har därmed inte kunnat ge eleverna stöd i språkutvecklingen annat än vid inläring av ord och fraser. Jag tror inte heller att handledarna var beredda på vad det innebär att läsa svenska på SFI, eller vad man förvänta sig gällande elevernas språknivå. För handledarnas och för elevernas skull hade jag önskat att handledarna och inte minst deras chefer skulle få en endagsutbildning kring denna typ av frågor innan de tar emot elever.

Det räcker inte att släppa ner en människa i den så kallade verkligheten och hålla tummarna för att hen ska hitta på en vettig utbildning åt sig själv ute i denna verklighet. Det behövs någon form av språkligt stöd. Om detta sker genom omfattande uppföljning i skolan (där tid finns för detta), med hjälp av informerade handledare eller på annat sätt spelar egentligen ingen roll – men man kan inte uppdra åt eleven att utbilda sig själv.